

HOMERSKE HIMNE

MUZAMA

Od Muza prvo počnimo, od Zeusa i Apolona!
Jer baš od Muza i dalekometnog Apolona
Potiču ljudi na zemlji pevači i kitaraši,
A kraljevi od Zeusa. Srećan je onaj koga Muze
Vole, medene reči iz njegovog grla teku tad.
Zdravo, Zeusovo blago! Vi moju nagradite pesmu!
Uvek ću se setiti vas u drugim pesmama mojim.

ZEVSU

Zeusa najboljeg i najvećeg boga, kralja, pevaču,
Gromoglasnog, onog dostižnog s Pravdom, koja sedeći
nagnula se ka njemu, često potanko nešto priča.
Smiluj se, gromoglasni Kronov sine, najveći slavni!

HERI

O Heri ja pevam, zlatnoga trona, koju je Rea
Rodila, o kraljici toj božanskoj, najlepšoj od svih,
Koja i žena i sestra je gromovnom bogu Zeusu.
Pevam njoj. Svi se na božanskom Olimpu boje slavne,
Ali nju poštuju ko Zeusa koga munje vesele.

HERAKLU

Herakla, Zeusovog sina, najvećeg od svih ljudi, ja
Pevaću. Njega rodi Alkmene divna u Tebi, tad
Jednom u polja zađe oblačni Kron i leže s njom.
Taj junak je nekada po beskrajnoj zemlji i moru
Lutao, stradao i veliku je mučio muku.
Mnogo je hrabrih dela činio sam, i to bez premca.

A sada na lepom i snežnom Olimpijskom tronu
 Živi srećno i ima za ženu leponogu Hebu.
 Zdravo, Zevsov sine! Veštinu daj mi i hrabrost sada!

ATINI

Paladu počinjem pevati Atinu, boginju slavnu,
 Sajnooku, mudru veoma, u kojoj je nemilo srce,
 Devicu poštovanu i hrabru, čuvaricu grada,
 Rođenu kod Tritona, što je sam premudri Zevs bog
 Rodi iz svete glave. A na njoj već oružje beše
 Bojno, blistavo, zlatno. I bogovi se nađu u čudu,
 Svi je gledajući. A ona pred Zevsa što egidu nosi
 Vatreno iskoči onde iz besmrtnje njegove glave
 Tresući oštrim kopljem. I golemi se uzdrma Olimp
 Od strašne težine sjajnooke. Okolo svuda
 Zemlja strašno zaječi, a onda se more ustalasa;
 Grimiznim valovima zapeni. No slani se talasi
 Smiriše brzo. A sin Hiperionov svetli tada
 Duže zaustavi konje brzonoge – dok sa ramena
 Svojih besmrtnih ne skide božansko oružje ono
 Palada devica Atina. I Zevs se razveseli mudri.
 Zato, egidonoše Zevsa o kćeri, budi nam zdravo!
 A ja ću se setiti tebe i u drugim pesmama svojim.

ARTEMIDI

Ja Artemidu pevam kojoj je preslica zlatna,
 Bučnu, devicu časnu i lovca što strele sipa,
 Uz to rođenu sestru Apolona sa mačem od zlata.
 Ona po gorama mračnim i vrhovima vetrom šibanim,
 Lovu se raduje, sav od zlata zateže luk svoj
 I opasne strele odapinje. Zadrhte tada
 Nebesa visokih gora i senovita šuma se ori
 Strašno od urlanja zveri, a zemlja se trese od toga
 I s njom ribno more. Al u njoj je junačko srce
 I svuda se kreće ubijajuć zverinji porod.
 Kada se zasiti lova Vrebačica strele što sipa
 I kad razgali srce, svoj krivi luk kad popušta,
 I u veliki dom da svom milom odlazi bratu

Febu Apolonu, u plodno delfijsko polje,
Da sastavi lepo kolo od Harita i od Muza.
Tamo savitljivi luk i strele obesi ona
Te započne ona kolo da vodi. Prekrasan nakit
Nosi na sebi tada. A one se glasom božanskim
Oglase – slaveći Letu leponogu kako daleko
Najbolju izrodi decu među bogovima i živim svetom.
Ostajte zdravo, deco lepokose Lete i Zevs!
I u drugim pesmama svojim, ja ću se setiti vas.

ASKLEPIJU

Počinem pevati – Asklepija – lekara svih bolesti
Apolonovog sina, koga rodi Koronida divna
U polju dotskom, koja je kći Flegije kralja –
Na ljudsku veliku radost: on strašne ublažava muke.
Zato, gospodaru, zdravo! U pesmi tebi se molim.

HEFESTU

Muzo jasnogrla, pevaj o Hefestu slavnoga uma!
On je sa Atenom sjajnookom dobrim poslovima
Ljude što žive na zemlji naučio, koji su nekada
Davno u pećini, gori živeli kao zveri.
Ali uz pomoć Hefesta, slavnog umetnika,
Naučiše sada poslove i celu godinu lako,
Smireni, provode vreme u vlastitim kućama svojim.
Smiluj se, Hefeste! Veštinu daj mi i sreću!

POSEJDONU

Počecu, o velikom pevati bogu Posejdonu,
Koji pomera zemlju, a s njom i titravu vodu,
Pevaću o bogu mora, što drži Helikon i Egu.
Tebi su dve počasti Zemljotrešće bogovi dali:
Da budeš krotitelj konja i da spasavaš lađe,
Milostivi, nakloni srce onima što plove!

ARESU

Silni bože, Arese, zlatne kacige, težino kola,
Ođvažni, branitelju kapija, štitonošo, oklopniče,
Uvek sveži, čuvaru Olimpa, jakoruki, kopljaniče,
Sjajne pobeđe u ratu, oče i polugo Pravde,
Gospodaru protivnika i nepravednih ljudi
Vođo, oče junaštva što užaren okrećeš točak
Međ sedam repatih sazvežđa na nebu, kuda te konji
Vatreni uvek nose i iznad Sunca.
Čuj me, ljudska pomoći, dawaču mladosti sme!e!
Osvetli život naš s visina svojom svetlošću blagom
I svoju nam snagu udahni, da imam moć
Da iz svoje glave odagnam strašnu plašljivost svaku.
Al mi i lažljivu srčanost ti smanji u duši,
Obuzdaj mi žestoku hrabrost srca što može da krene
Da u bitku stupim srašno. Da se ne bojim,
Sjajni, daj i da živim pod čvrstim zakonima mira –
Klonivši se borbe s varavarima i brze smrti.

(Sa grčkog prevela **Snežana Vukadinović**)

Osim *Ilijade* i *Odiseje*, pod Homerovim imenom sačuvan je i zbornik Himni. Najstarije, nama u celini poznate, grčke himne pisane su u heksametrima. Obeležene su, zajedno sa mnogo mlađim pesmama, kao: *Ὀμηρικοί υμνοι* – *homerske himne* i sačuvane su u zborniku koji je, verovatno, nastao tek u doba helenizma.

Kada je i ko je ovaj zbornik sastavio, ne zna se. Iz činjenice da je tekst zanemaren, da nisu pravljene sholije, tj. da ih tumači Homera i tragičara ne uzimaju u obzir, može se zaključiti da ih aleksandrijska filologija nije naučno obrađivala. Sa druge strane, izgleda da je ovaj veoma stari zbornik poznao Kalimah¹, aleksandrijski pesnik iz III veka stare ere, jer se u njegovim himnama primećuje jak uticaj *homerskih himni*. Naziv *υμνος* vodi poreklo iz starine. U *Odiseji* (VIII, 429) tim terminom se obeležava pesma o borbama junaka pod Trojom. Kod Aristofana (*Ptice*, 212) označava tužbalicu, a kod Sofokla (*Antigona*, 815) svatovsku pesmu. Kao prve pisce himni antički izvori spominju niz, verovatno legendarnih i nama potpuno nepoznatih, pesnika: Olena, Pamfosa, Orfeja, Musaja, Antesa i Filamona. *Homerske himne* spominje i Filodem², epikurovac iz Kikeronovog vremena. Zbirku čine 34

¹ **Kalimah**, oko 300 do 240. g.st.e, rodom iz Kirene, najznačajniji pesnik helenističkog doba. U Aleksandriji je dobio zadatak od Ptolomeja II da napravi katalog kraljeve biblioteke i tako njenu bogatu sadržinu učini pristupačnim; taj katalog će kasnije postati naučni spisak grčke literature

² **Filodem**, prva polovina I veka st.e, iz Gadare, grčki epikurejac, preselio se u Italiju i postao prijatelj i kućni filozof Lukija Kalpurnija Pizona (Kajzarovog tasta i Kikeronovog protivnika)

sačuvane rapsodne proemije: 5 većih i 29 manjih. Nastale su u periodu od VII do IV veka pre naše ere kao uvod u duže epske recitacije. Najstarije, čini se, potiču iz VII veka, a najmlađe tek posle aleksandrijskog vremena. Veće himne izlažu mitsku istoriju boga, koja obuhvata njegovo rođenje, doživljaje i dela, osnivanje kulta u različitim oblastima Grčke. Pored himni u čast olimpljanima ispevane su himne i ostalim božanstvima, kao što su Demetra, Dionis, Geja, Asklepije, Dioskuri, Hestija, Helios, Pan, Selena.

Izbor himni koji je ovde dat deo je primarne građe naučnog rada: *Uporedni pristup sudbini junaka: Herakle i Marko Kraljević*. Prevod na srpski rađen je po Tojbnеровom izdanju *Hymni Homerici* iz 1905. godine u recenziji Augusta Baumajstera. (S. V.)